

Høsten af Roefrø i 1910 og Frøpriserne i Vinteren 1910—11.

Af L. Helweg.

Det Materiale, der er lagt til Grund for nærværende Høstberetning, er ligesom i de 5 foregaaende Aar skaffet til Veje gennem Spørgeskemaer, som er sendte en Del større Roefrøhandlere og Roefrøavlere til Udfyldning. Jeg bringer herved d'Hrr. en Tak for deres omhyggelige og samvittighedsfulde Besvarelse af Spørgsmaalene og for det Bidrag, de dermed har ydet til at skabe en paalidelig Høstudbyttestatistik for Roefrøet paa det hjemlige Marked.

I. Roefrøhandelen i de seks sidste Aar.

I den første Høstberetning, 1906, blev Danmarks Forbrug af Roefrø anslaaet til at være:

for Runkelroer.....	1 500 000 Pd.
- Kaalroer.....	310 000 —
- Turnips.....	410 000 —

Det er nu steget til:

for Runkelroer.....	2 500 000 Pd.
- Kaalroer.....	700 000 —
- Turnips.....	580 000 —

Danmarks aarlige Forbrug af Roefrø er altsaa i de forløbne 6 Aar for Kaalroer mere end fordoblet, for Runkelroer over en halv Gang større, og selv for Turnips viser der sig en lille Fremgang. Dette er dels begrundet i Roearalets Udvidelse, dels i den Omstændighed, at der nu saas betydelig tykkere end for

5 Aar siden. Udsæden pr. Td. Ld. var efter Statistisk Bureaus sidste Opgørelse, som blev offentliggjort i 1909:

for Runkelroer	16.5 Pd.
- Kaalroer	5.1 —
- Turnips	4.6 —

I 1896 blev der af Runkelroer kun saet 10.8 Pd., af Turnips 4.0 Pd. pr. Td. Ld.

I Beretningen for 1905 gjorde jeg opmærksom paa, at forhen havde Hovedparten af det til Udsæden nødvendige Roefrø været indført fra Tyskland, Frankrig eller England, men at vi paa det Tidspunkt dog var »naaet saa vidt, at en ikke ringe Del af Forbruget, i alt Fald i heldige Aar, vilde kunne dækkes ved vor egen Avl«. Ser vi paa Roefrømarkedet nu i 1910—11, vil vi finde, at der er foregaaet en saa betydelig Udvikling, at Situationen i Løbet af disse 5 Aar er ganske forandret. Til Trods for Forbrugets store Tilvækst er der nu til Dags — naar ganske enkelte Misvækstaar undtages — saa rigelig af dansk avlet Roefrø i Markedet, at al Import af Roefrø er ophørt, og der er endogsaa begyndt en ret betydelig Eksport. I 1910—11 er Eksporten endog naaet op til mindst 2 Millioner Pund Roefrø.

Dernæst er der foregaaet den betydningsfulde Forbedring, at de fleste Roefrøhandlere er komne ind paa foruden at være Forhandlere tillige at være Producenter af Roefrø. Reglen er bleven, at Roefrøhandleren driver egen Stamfrøavl af de gennem Statens Forsøgsvirksomhed udpegede 1. Klasses Stammer, og at alt det Roefrø, han sælger, er avlet i fast Kontrakt med Frøavlere, men efter hans eget Stamfrø og under Tilsyn af hans egen Kontrollør. I Aarene før 1905 var Roefrø ligesom Kløver- og Græsfrø en almindelig Handelsvare, som købtes og solgtes uden Sikkerhed for andet end Frøets Spireevne og Renhed. Skønt mange var klare over, at Dansk Frøkontrols Tal for Spireevne og Renhed var ganske ufyldestgørende for Roefrøet, var det alligevel det eneste, man dengang regnede med. Efterhaanden som de aarlige Resultater fra Statens Stammeforsøg blev offentliggjorte, fæstnede det sig imidlertid hurtigt i den almindelige Bevidsthed, at det, der først og fremmest betinger Roefrøets Dyrkningsværdi, er Stammen. Er det Stamfrø, hvorefter Brugsfrøet avles, af en god og yderig Stamme, faar Roedyrkeren et

stort Udbytte af sin Roemark, men er Stamfrøet avlet efter en daarlig Stamme, giver Brugsfrøet et daarligt Udbytte. Fra Landbrugets Side maatte man derfor forlange Garanti for Roefrøets Dyrkningsværdi, og for at imødekomme dette Krav, kom Frøhandlerne ind paa selv at overtage Produktionen af det Roefrø, som de solgte. Ingen Frøhandler kan jo nemlig paatage sig Garanti for Stammeægthed hos Roefrø, som han har købt af en anden Handlende eller en tilfældig Frøavler. Har Frøhandleren derimod selv leveret Stamfrøet, og har han kontrolleret Avlen hos sin Kontraktavler, kan han uden at løbe nogen som helst Risiko paatage sig fuld Erstatningsforpligtelse for Ægtheden af det solgte Roefrø. Denne Reform maa betegnes som et betydningsfuldt Fremskridt og er en Borgen for den danske Roefrøhandels Soliditet. Da Roerne er Landmandens dyreste Afgrøde, er det af særlig Betydning at kunne have betryggende Sikkerhed for, at det Frø, hvormed Roemarken tilsaas, er af en god Stamme. Det er for øvrigt ikke alene for Landets Roedyrkning, at denne Reform paa Roefrøhandelens Omraade er et Gode, men ogsaa vor Eksport vil den sikkert i det lange Løb komme til at gavne. Ingen af de andre Roefrø-producerende Lande vil nemlig være i Stand til at kunne yde Køberne den Sikkerhed for Frøets Dyrkningsværdi, som de danske Roefrøgrossister.

Det er imidlertid ikke fra alle Sider, man betragter den omtalte Reform som et Fremskridt. Der findes blandt Roefrøgrossisterne enkelte, særlig merkantilt anlagte Folk, hvem det ikke passer at skulle lægge sig efter Produktionen af Roefrø. De mangler Forudsætninger for at forstaa Nødvendigheden af Roefrøets Særstilling, og de ønsker sig den Tid tilbage, da Kunden var tilfredsstillet, naar man blot garanterede Roefrøets Spireevne og Renhed. Ogsaa blandt Frøavlerne er der adskillige — særlig de saakaldte Fribyttere —, som er utilfredse med den Vending, Roefrøhandelen har taget i de sidste Aar. For disse er det generende ved Salget af deres Produktion, at der lægges saa megen Vægt paa, om det er Frø af en god eller en daarlig Stamme. Stamfrøet af de gode Stammer er dyrt, og det er derfor til Skade for dem, at Brugsfrøet er usælgeligt, naar der ikke kan fremlægges Beviser for Stamfrøets Ægthed. Det er maaske ikke usandsynligt, at de utilfredse Roefrøgrossister og Fribytterne finder hinanden, men selv om det sker, vil en

saadan efter forældede Principper gennemført Roefrøhandel, hvor Frøet sælges uden Sikkerhed for Stammen, næppe vinde Indpas herhjemme. Heller ikke i Udlandet vil den have nogen Fremtid for sig, da det sikkert ikke vil vare længe, før de udenlandske Roefrøgrossister lærer at skelne mellem de solide og de usolide danske Eksportforretninger.

For at fuldstændiggøre Billedet af de Forbedringer, der i de sidste 5 Aar er indførte paa Roefrøhandelens Omraade, skal endnu kun anføres, at de fleste større Frøforretninger nu er komne ind paa kunstig Tørring af Roefrøet. Jeg havde i 1905 en ministeriel Rejseunderstøttelse for at studere Tørreapparater i Finland og gjorde efter min Hjemkomst forskellige Forsøg paa at faa danske Fabrikanter til at fremstille et til Roefrø egnet Tørreapparat. Det lykkedes dog ikke; men af udenlandske Fabrikanter fremstilles der nu Apparater, der er fuldt tilfredsstillende, og som det betaler sig at anskaffe, til Trods for, at de koster 10 000—14 000 Kr. Naar Runkelroefrø er høstet fugtigt og henligger i nogen Tid uden at være kunstig tørret, forringes Spireevnen meget betydelig. En Frøhandler havde saaledes i Efteraaret 1909 et Parti paa 30 000 Pd. liggende hos Avleren, men skønt Spireevnen efter Indhøstningen sidst i Oktober var op mod 90 pCt., var den ved Nytaarstid dalet til omtrent 30 pCt. Grunden dertil var, at Vandindholdet i Frøet var noget over 25 pCt. Normalt bør Runkelroefrøet ikke indeholde mere end 15 pCt. Vand. I 1910 var Runkelroefrøet oppe i 1 Kr. pr. Pd. Havde den paagældende Frøforretning haft et Tørreapparat, vilde der være vundet alene paa dette ene Parti saa meget, at Tørreapparatet havde været betalt. Ved kunstig Tørring kan man let faa Vandindholdet ned paa 15 pCt., og Frøets Spireevne kan da holde sig uforandret i aarevis.

Hvad der er anført for Runkelroefrøet, synes ogsaa at gælde Gulerodsfrøet. Vort regnfulde og fugtige Efteraarsklima har efter en kold og vaad Sommer ofte vist sig saa skæbnesvangert for Hjemmeavlens af saavel Runkelroefrø som Gulerodsfrø, at der de sidste Aar er begyndt at hæve sig Røster for at henlægge denne Avl til Tyskland eller Frankrig. Hvis det skulde ske, vilde det være et føleligt Tab for mange Frøavlere, og for Landets Frøavl er det derfor af ikke ringe Interesse, at Frøhandlernes Tørreapparater synes at gøre udmærket Fyldest.

Hvorvidt Tørreapparaterne helt kan afværge den Fare, der paa denne Maade truer Runkelroe- og Gulerods-Frøavlerne, kan dog ikke endelig afgøres, før der haves Erfaring fra nogle særlig vanskelige Frøaar, og det haves endnu ikke.

Foruden til Tørring af Runkelroefrø og Gulerodsfrø bruges Tørreapparater ogsaa til Kaalroe- og Turnipsfrø for at forebygge, at Frøet mugner, eller at der gaar Mider i det. Hvis Frøet ikke er kunstig tørret, og det skal gemmes en Sommer over, bliver det ødelagt af Mider, men selv om det kun skal gemmes fra Høsten i August til Foraaret, kan det meget let hælde, at det mugner eller angribes af Mider. Dette sker aldrig, hvis det er tørret grundigt. Ikke mindst ved Eksport er kunstig Tørring derfor en Nødvendighed. En større Frøhandler havde for 3 Aar siden solgt 20 000 Pd. Turnipsfrø til Sverige; under Transporten blev det skimlet, og han maatte tage Partiet tilbage. Han led saa store Tab derved, at det blev Anledningen til, at han anskaffede et Tørreapparat. Endelig frembyder den kunstige Tørring den Fordel for Købmanden, der køber Frø til Videreforhandling, at det Vægtsvind, som der ellers altid maa regnes med, saa snart Foraarsvarmen indtræder, slipper Forhandleren for, naar Frøet er kunstig tørret.

Efter denne orienterende Oversigt over Roefrøhandelens Udvikling gennem de sidste 6 Aar skal vi gaa over til Beretningen for 1910—11.

II. Beretning om Høsten i 1910 og Udsigterne for Høsten i 1911.

Runkelroer.

Fra Forsommeren af tegnede Runkelroerne ikke godt. Den ringe Nedbør i Maj bevirkede, at Roerne, navnlig paa lerede Jorder, led ikke saa lidt af Tørken. Frøplanterne fik hele Landet over en ejendommelig udspærret Vækst, og de blev kun halvt saa høje, som de plejer. Sommerens stærke Varme i Forbindelse med passende Nedbør havde dog til Følge, at Planterne ansatte rigeligt Frø, og Høsten indtraadte 3—4 Uger tidligere end Aaret forud. Først i Oktober var det meste Frø indhøstet. Høstudbyttet blev mod Forventning større end i noget af de foregaaende 5 Aar, nemlig for Sludstrup Barres ca. 2300 Pd. pr. Td. Ld. Enkelte Steder var Høstudbyttet meget større; hos en særlig dygtig Frøavler med 70 Td. Ld.

Runkelroefrø var Gennemsnitsudbyttet endog omtrent 4000 Pd. pr. Td. Ld. Ligesom i foregaaende Aar har Lille Taarøje og Eckendorfer givet henimod et Par Hundrede Pd. mindre pr. Td. Ld. end Sludstrup Barres. Lusene forringede Frøudbyttet ikke saa ganske lidt hos forskellige Avlere, men ved Sprøjtning med en ny Tobaksvædske lykkedes det flere Steder at bekæmpe Luseangrebet fuldstændigt.

Frøets Spiringsprocent var over Middel, og det tørre Vejr i den Tid, Frøet stod til Eftermodning paa Marken, bevirkede, at Frøet i Reglen blev bjærget i tør Tilstand. Kun undtagelsesvis fik Frøet Byger inden Hjemkørslen, og i saa Fald viste Frøets Spireevne sig altid dalende, men naar Frøet havde været over Tørreapparatet, aftog Spireevnen ikke yderligere.

Priserne paa Runkelroefrø var først paa Sæsonen ansat til 45 Kr. pr. 100 Pd., men de dalede hurtigt, da det kort efter viste sig, at Høstudbyttet var saa stort, at der var avlet meget mere, end Landet kunde forbruge. Prisen paa Frø af Sludstrup Barres, avlet paa store Roer, var 40 Kr. pr. 100 Pd. og for Frø, avlet paa smaa Roer, 30 Kr. pr. 100 Pd. Den sidstnævnte Pris er den, der maa regnes med, da det er forholdsvis smaa Partier, som sælges af Frø, avlet paa store Roer. Prissvingninger er ikke indtraadte; de 30 Kr. pr. 100 Pd. har holdt sig fast fra Efteraaret til Sæsonens Slutning. Eckendorfer, som der endnu er lidt Afsætning for i visse Egne af Landet, men navnlig er stærkt efterspurgt i Sverige, har som sædvanlig været i lidt højere Pris end Barres og har holdt sig i 40 Kr. pr. 100 Pd. hele Sæsonen. Udlandets Priser paa Barres har været 25—27 Kr. pr. 100 Pd. og paa Eckendorfer 32—35 Kr. Til Trods for, at Arealerne med Runkelroer til Frø i Tyskland blev over 20 pCt. mindre, end man havde gjort Regning paa, holdt de tyske Priser sig altsaa alligevel noget lavere hele Sæsonen. Endelig maa noteres den Mærkværdighed, at der som Følge af Danmarks store Overproduktion sidst paa Sæsonen endogsaa er eksporteret til Tyskland omkring ved en halv Million Pd. dansk Runkelroefrø.

Som medvirkende Aarsag til den lave Pris i Aar maa særlig fremhæves, at de høje Frøpriser i Fjor lokkede mange Landmænd til at avle Frø til eget Brug. I Reglen skete det paa den Maade, at de tog Roer af deres Kuler med Foderroer og brugte dem til Frøavl. Da disse altsaa er Roer efter Brugs-

frø og ikke efter Stamfrø, forringer de paagældende Landmænd derved utvivlsomt Udbyttet af deres Roemarker, tilsaede med den Slags Frø, saa meget, at selv om de i Foraaret skulde have givet 2 Kr. eller derover for et Pund Frø, avlet efter godt Stamfrø, vilde de have staaet sig bedre ved at købe dette Frø end ved at saa det hjemmeavlede Frø. Dernæst skal bringes i Erintring, hvad der blev omtalt i sidste Aarsberetning, at der var adskillige Købmænd, som ikke fik udsolgt deres Runkelroefrø i Fjor, fordi mange Landmænd indskrænkede Runkelroearaet paa Grund af de høje Frøpriser og saaede Kaalroefrø i Stedet. Dette overgemte Runkelroefrø og det nys omtalte, daarlige, paa Foderroer avlede Frø i Forbindelse med Runkelroearalets Indskrænkning som Følge af Kaalroearalernes Udvidelse navnlig paa Øerne har bevirket, at Efterspørgselen efter Runkelroefrø ikke har været saa stor som de foregaaende Aar. Da hertil kom en større Avl pr. Td. Ld. end i noget af de foregaaende 5 Aar, er Resultatet blevet saa stor Overproduktion, navnlig af hjemmeavlet Sludstrup Barres, at der ved Sæsonens Slutning hos Frøgrossisterne utvivlsomt er kommen til at henligge ret store Partier usolgte. Disse overgømmes altsaa i Haabet om bedre Frøpriser i næste Sæson.

Med Hensyn til Udsigterne for den kommende Høst skal oplyses, at den lange, tørre og varme Periode, som varede indtil midt i Juni, bevirkede, at Planterne alle Vegne blev stærkt befængte med Bladlus. Det er paa et saa tidligt Stadium, at Bladlusangrebet er kommet i Aar, at Planterne langtfra er udvoksede; Lusene sidder inde mellem Bladene, og kun ved gentagen Sprøjtning med den ny Tobaksvædske er det lykkedes at udrydde dem. Det synes, som om Eckendorfer er værre medtaget af Lusangrebet end Sludstrup. Endelig skal nævnes, at Frøroerne i Foraaret flere Steder viste sig at være stærkt pletraadne ved Udplantningen som Følge af det tørre Efteraar i Fjor, og da mange Roer af den Grund maatte kasseres, er der tilplantet noget mindre Arealer i Foraaret end paaregnet. Som Følge af Pletraaddenskabens har Planterne flere Steder haft et noget sygeligt Udseende. Fra Skelskøregnen meddeles, at Roerne mange Steder er angrebne af Mosaiksyge paa Bladene. Den stærke Frost, vi havde først i April, ødelagde, hvad der dengang var udplantet af Runkelroer, men her i Landet var det dog kun nogle ganske faa Tdr. Ld., som

var tilplantede. Derimod skal denne Frost have anrettet stor Skade i Tyskland. Udplantningen var nemlig omtrent tilendebragt i Tyskland, da Frosten kom. Udsigterne for den kommende Høst her i Landet er ikke særlig lovende. Sandsynligvis faar vi ualmindelig høje Priser i Aar, navnlig paa Eckenendorfer. Tysklands Avl er delvis mislykket, og der er atter i Aar Mulighed for en Eksport til Tyskland.

Kaalroer og Turnips.

Ligesom i Aaret 1908—09 har Rapsjordloppen saa godt som ikke vist sig, og da hertil kom, at Angrebet af Rapsbiller, Kaalgalmug og Snudebiller var saa ubetydeligt, at selv gamle Frøavlere ikke mindes at have oplevet noget lignende, blev Udbyttet pr. Td. Ld. betydelig større end i noget af de foregaaende Aar. Gennemsnitlig har Kaalroer givet ca. 1800 Pd. pr. Td. Ld., men der er ikke saa faa Avlere, der har høstet henimod 3000 Pd. Frø pr. Td. Ld. Af Turnips har der været avlet gennemsnitlig 1500 Pd. pr. Td. Ld., men Avlere med god Jord har som oftest haft over 2000 Pd. Frø pr. Td. Ld. Da hertil kom, at der i 1909 var udlagt betydelig større Arealer med Kaalroer og navnlig med Turnips end i de foregaaende Aar, blev Avlen mere end tilstrækkelig til Dækning af Landets Forbrug, og store Partier er derfor eksporterede til Udlandet.

Prisen paa Bangholm har været saa lav i Aar, som aldrig før, nemlig 26 Kr. pr. 100 Pd. Fynsk Bortfelder har holdt sig i samme Pris, men Prisen paa Yellow Tankard har været lidt lavere, nemlig 24 Kr. pr. 100 Pd. Fynsk Bortfelder er der stærk Efterspørgsel efter i Sverige, men da Yellow Tankard saa godt som ikke dyrkes uden for Danmark, er det forsvindende, hvad der kan eksporteres af denne Sort. Afsætningen af Yellow Tankard bliver derfor vanskelig i et saa rigt Frøaar som 1910, og det er dette Forhold, der har trykket Priserne, saa de gik under Fynsk Bortfelders. Frø af de sidste Aars 1. Klasses Stammer som Bangholm Pajbjerg III og Yellow Tankard Pajbjerg II er blevet betalt med en Overpris af ca. 20 pCt., og de var tillige saa efterspurgte, at de allerede var udsolgte fra Efteraaret af. I Sverige er der paa Roefrøhandelens Omraade sket den glædelige Forandring, at de svenske Frøhandlere har lært at værdsætte de danske 1. Klasses Stammer. Fynsk Bortfelder Frø har saaledes det sidste Aar været saa

godt som usælgeligt i Sverige, hvis Sælgeren ikke kunde fremlægge Beviser for, at det var avlet efter Stamfrø af Hundslev- eller Pajbjerg-Stammen. Man maa haabe, at den Tid ikke maa være altfor fjærn, da Tyskland og de andre Lande, hvortil vi kan eksportere, følger Sveriges Eksempel.

Fribyttere paa Frøavlens Omraade har atter i Aar skadet Hjemmemarkedet meget ved at falbyde deres Kaalroe- og Turnipsfrø, i Reglen avlet af forældede eller ukendte Stammer eller efter almindeligt Brugsfrø i Stedet for Stamfrø, for den ganske meningsløse Pris af 12—14 Øre pr. Pd. Ligesom i 1908 (jvf. Tidsskrift for Landbrugets Planteavl, 16. Bind, Side 534) var det navnlig Fynsk Bortfelder, Fribytterne havde kastet sig over, og det er utvivlsomt ikke gaet disse bedre i Aar end dengang. Ingen samvittighedsfuld Frøhandler tør nemlig indlade sig paa at købe deres Avl, og der har derfor sikkert været adskillige Fribyttere, for hvem det ikke engang er lykkedes at faa solgt til 12—14 Øre, og disse har derfor maattet gemme Frøet over til næste Aar. Det samme hændte ogsaa adskillige Fribyttere i Kertemindeegnen i 1907; de gemte Frøet over eet Aar og to Aar, og da de saa heller ikke kunde komme af med Frøet det tredje Aar, lod de det ende paa Møddingen. Sandsynligvis vil Fribytterne fra 1910 gøre lignende Erfaringer med deres overgemte Frø, og de vil dermed være kurerede for fremtidig at forsøge sig med Fribyteravl. Det forslaar imidlertid ikke meget, da der stadig er Landmænd nok, som lever i Uvidenhed om tidligere Fribyteravleres Erfaringer, og som er saa ukendte med Frøhandel, at de ikke kan se, at Fribyteravlens Eksistensbetingelser bliver ringere for hvert Aar, der gaar.

Dales eller Bullock, hvoraf der aarlig eksporteres meget til Norge, har i Aar været nede paa 26 Kr. pr. 100 Pd., altsaa paa samme Pris som Fynsk Bortfelder. De plejer ikke at gaa saa langt ned i Prisen, men i Aar har Konkurrencen mellem danske Eksportfirmaer indbyrdes paa det norske Marked været saa haard, at det har vist sig umuligt at holde Prisen oppe paa Højde med Englændernes. I de foregaaende Aar har derimod de engelske Priser været Normen for de danske.

De engelske og skotske Priser har for Bangholm været 32—34 Kr. pr. 100 Pd., for Yellow Tankard 32 Kr. og for Dales eller Bullock 28—32 Kr. pr. 100 Pd. Udlandets Priser paa Kaalroe- og Turnipsfrø har altsaa været ikke saa lidt

højere end de danske. Der er derfor i Aar ikke solgt eet Pund skotsk eller engelsk Frø her i Landet; i Sverige og Norge er det danske Frø naaet til saa godt som fuldstændig at fortrænge det skotske og engelske, men i Tyskland er Kampen med det skotske og engelske Frø endnu staaende, særlig hvad Kaalroefrøet angaar. Som et Kuriosum kan anføres, at det i Aar endogsaa er kommet saa vidt, at danske Firmaer har begyndt at sælge dansk Kaalroe- og Turnipsfrø i England. Hvad Fremtiden vil bringe med Hensyn til Danmarks Eksport af Kaalroe- og Turnipsfrø i det hele taget, er det vanskeligt paa nærværende Tidspunkt at danne sig nogen bestemt Mening om. Det vil rimeligvis væsentligst komme til at afhænge af, om Danmark i Henseende til Klima og andre Produktionsforhold er saa meget gunstigere stillet end de Lande, hvor Skotterne og Englænderne faar deres Frø avlet, at Frøudbyttet i Gennemsnit af Aarene vil vise sig hos os at være saa meget større pr. Td. Ld., at vi kan sælge til en billigere Pris eller i hvert Fald til samme Pris som vore Konkurrenter. Der synes at være en Mulighed for, at noget saadant kunde være Tilfældet; men Eksporten er endnu i sin første Begyndelse, og der maa være gaaet en Aarrække, før man kan sige noget bestemt om Fremtidsudsigterne for denne.

For Høsten af Kaalroer og Turnips i indeværende Sommer er Udsigterne ikke særlig lovende. Rapsbillerne synes ikke at have gjort større Skade i Aar, derimod har navnlig Kaalroemarkerne flere Steder været stærkt angrebne af Rapsnudebillen.

Gulerødder.

Der avles i de senere Aar kun lidt Gulerodsfrø her i Landet, da Avlen er saa usikker. I Modsætning til de tre ovennævnte Foderroer er det vist over Halvdelen af Landets aarlige Forbrug, der dækkes af Frø, avlet i Udlandet, men dog som oftest efter Stamfrø af dansk Avl. Høstudbyttet har for Gulerødder som sædvanlig været stærkt vekslende, nogle har kun avlet 200 Pd. pr. Td. Ld., andre 1800 Pd., men gennemsnitlig har Udbyttet vistnok været noget over Middel.

Priserne for Champion blev kun 100—110 Kr. pr. 100 Pd., i Udlandet 130 Kr., og for Stensballe 150 Kr. I Udlandet var Gulerodshøsten daarlig, og det menes derfor almindeligt, at havde der været mere Samarbejde mellem Roefrøgrossisterne

herhjemme, kunde de danske Priser paa Champion godt have været holdt noget højere. Høstudsigterne er foreløbig særdeles gunstige her i Landet; derimod meldes det fra Frankrig, at Gulerødderne staar daarligt og tegner til at give en lille Høst.

III. Et Bidrag til Belysning af Roefrøavlens Rentabilitet.

Der blev i sidste Høstberetning gjort opmærksom paa de stærkt vekslende Priser paa Roefrø, for Runkelroer fra 25 Kr. til 100 Kr. pr. 100 Pd., for Kaalroer og Turnips fra 24 Kr. til 70 Kr. pr. 100 Pd. Hvis Indtægten ved Frøavl af Roefrø var ligesaa varierende, maatte Frøavl af Foderroer være en højst risikabel Forretning. Det kan derfor være af Interesse paa Grundlag af Erfaringerne fra de sidste 6 Aar at undersøge, hvorledes det stiller sig med Frøavlerens Indtægt pr. Td. Ld. af Frøafgrøderne.

Roefrøavlens Rentabilitet er betinget af Produktionens Størrelse og af Salgsprisen; der er derfor i hosstaaende Tabel foretaget en Sammenstilling af Udbytte i Pd. Frø pr. Td. Ld. og en gros Prisen pr. 100 Pd. for Barres, Bangholm og Fynsk Bortfelder i Tidsrummet fra 1905—06 til 1910—11. Den anførte

Oversigt over Roefrøavlens Rentabilitet.

Middeltal for..	1905-06	1906-07	1907-08	1908-09	1909-10	1910-11
Barres.						
Pund Frø pr. Td. Ld..	2000	2200	1350	1650	1000	2300
En gros Pris pr.100 Pd.	33 Kr.	25 Kr.	40 Kr.	42 Kr.	100 Kr.	30 Kr.
Frøavlerens Brutto- Indtægt pr. Td. Ld.	435.00 Kr.	363.00 Kr.	364.50 Kr.	457.88 Kr.	675.00 Kr.	465.75 Kr.
Bangholm.						
Pund Frø pr. Td. Ld..	1400	1200	1450	1400	1000	1800
En gros Pris pr.100 Pd.	33 Kr.	60 Kr.	50 Kr.	32 Kr.	52 Kr.	26 Kr.
Frøavlerens Brutto- Indtægt pr. Td. Ld.	304.50 Kr.	486.00 Kr.	489.88 Kr.	294.00 Kr.	345.00 Kr.	310.50 Kr.
Fynsk Bortfelder.						
Pund Frø pr. Td. Ld..	1200	1200	1300	1200	900	1500
En gros Pris pr.100 Pd.	35 Kr.	55 Kr.	33 Kr.	24 Kr.	52 Kr.	26 Kr.
Frøavlerens Brutto- Indtægt pr. Td. Ld.	279.00 Kr.	441.00 Kr.	282.75 Kr.	189.00 Kr.	310.50 Kr.	258.75 Kr.

en gros Pris er Frøgrosserernes Salgspris pr. 100 Pd., hans Salgspris pr. 1000 Pd. er 10 pCt. lavere, og det bliver derfor denne, der maa lægges til Grund, naar man skal finde, hvad Avleren har faaet. De allerfleste Avlskontrakter mellem Frøhandler og Frøavler lyder paa, at Avleren skal have 25 pCt. under Frøgrossistens Tusindpundspris. Lægges dette til Grund for en Beregning, bliver Frøavlerens aarlige Bruttoindtægt pr. Td. Ld. ved Avl af henholdsvis Barres, Bangholm og Fynsk Bortfelder, hvad Tallene i Tabellens 3 Afdelingers nederste Linie angiver. Vilde man dernæst spørge, hvorledes Nettoindtægten af Roefrøavl stiller sig, saa skal her kun henvises til den Rentabilitetsberegning, som findes angivet i Bogen om »Frøavl af Foderroer«. Udgiften pr. Td. Ld. skulde i Henhold hertil være ved Avl:

af Runkelroer	ca. 450 Kr.
- Kaalroer	ca. 275 —
- Turnips	ca. 275 —

Beregner man Middeltallet for Bruttoindtægten pr. Td. Ld. i foranstaaende Tabel, bliver den for de 6 Aar gennemsnitlig:

for Barres	460 Kr. 19 Øre
- Bangholm	371 — 56 —
- Fynsk Bortfelder ...	293 — 50 —

Hertil maa dog bemærkes, at der for Kaalroer og Turnips ikke er medregnet de omløjede Arealer, og at navnlig i 1908—09, da Rapsjordlopperne optraadte saa ondartet, vilde Gennemsnitsudbyttet i Pund Frø pr. Td. Ld. sikkert være blevet ikke saa lidt mindre, hvis de omløjede Arealer havde været medregnede. Særlig gælder dette for Kaalroer, og der burde derfor sandsynligvis som Bruttoindtægt pr. Td. Ld. snarere være sat 300 Kr. end 371 Kr. Af Middeltallene for Bruttoindtægten sammenholdt med Produktionsudgiften pr. Td. Ld. fremgaar det altsaa, at saafremt Frøavleren ikke kan avle mere pr. Td. Ld., end hvad der hidtil har maattet regnes for en Gennemsnitsafgrøde, bliver Nettoindtægten ved Avl af Foderroefrø for lille, og navnlig for Runkelroer og Turnips er Frøavl i saa Fald en mere end tvivlsom Forretning. For de mange Avlere, hvis Forhold er af en saadan Beskaffenhed, at deres Frøudbytte i Gennemsnit af Aarene bliver mindre end Middelafrøden pr. Td. Ld., kan

det kun bringe Tab, at de har indladt sig paa Avl af Foderroefrø. Paa den anden Side er det en Kendsgerning, at de Avlere, som har den fornødne Erfaring paa Frøavlsomraadet og en til Frøavl egnet Jord samt let Adgang til rigelig Gødning, sikkert det ene Aar med det andet har haft et Høstudbytte, der er betydeligt over Aarets Middelafrøder (se Tabellen). Under saadanne Vilkaar kan Frøavleren, naar han har sikret sig Afsætningen gennem Kontrakt med en Frøhandler, ikke undgaa at tjene godt paa sin Frøavl af Foderroer.

Forøgelse af de aarlige Frøafgrøder pr. Td. Ld. er derfor det Maal, Frøavlerne maa sætte alt ind paa at naa. Da Danmarks aarlige Forbrug næppe nogen Sinde vil overstige ca. 4 Millioner Pd. Foderroefrø, bliver det jo nemlig paa Eksporten, at Roefrøavlens yderligere Udvikling skal bygges. Men den vigtigste af alle Eksportmuligheder er den at kunne udbyde dansk Roefrø paa Verdensmarkedet til lavere eller i alt Fald samme Priser som vore Konkurrenter. I saa Henseende lærer man af Tabellens Rubrik for 1910—11, at selv saa lave Priser som 26 Kr. pr. 100 Pd. for Kaalroer og Turnips kan Frøavleren godt staa sig ved, hvis Produktionen kunde drives op paa 2000 Pd. pr. Td. Ld. eller derover. Forhaabningerne for de nærmeste Aar maa altsaa særlig samle sig om, at vi maa faa gunstigt Vejr og som Følge deraf en saa rigelig Høst, at Frøavlen kan svare Regning, selv om Priserne ikke skulde gaa nævneværdigt i Vejret. Har vi først gennem nogle Aar opnaaet at indarbejde det danske Kaalroe- og Turnipsfrø paa Verdensmarkedet, og Kunderne har lært at værdsætte de gode danske Stammers Fortrin, vil det blive lettere i Fremtiden at hævde Stillingen.

Endvidere kan Tabellen være til Nytte for den Landmand, som tænker paa at lægge sig efter Avl af Roefrø. Ligesom ovenfor er det ogsaa i dette Tilfælde Tabellens Tal for Middelludbyttet i Pd. pr. Td. Ld., som bør være Grundlaget for hans Overvejelser. Det afgørende maa jo nemlig være, om han har betryggende Vished for, at han det ene Aar med det andet kan avle mere, end hvad Middelludbyttetallene angiver. Er Jorden ikke særlig egnet til Frøavl, eller hans Pasning af Roemarken ikke er tilstrækkelig rationel, eller Planterne hemsøges af Skadedyr og Sygdomme, og han af en eller flere af disse Aarsager ikke naar at faa Frøudbyttet paa sin Mark højere op end Mittel-

udbyttetallene for Aarets Afgrøde, vil det være forkert at slaa ind paa Frøavl af Foderroer. Mange lader sig forlede til at begynde Frøavl af Foderroer, fordi de har set, at andre har tjent Penge ved Frøavl. Det er ikke hos andre, men hjemme hos sig selv, man skal undersøge Forholdene; man skal stikke Fingeren i Jorden og lugte, hvor man er, kun derved kan man danne sig en Mening om, hvorvidt der er Udsigt til, at man kan have Fordel af Frøavl.

Ved at dividere Høstudbyttet ind i Bruttoindtægten pr. Td. Ld. faar man den Hundredepondspris, som Frøet er afregnet med. I 1910—11 finder man, at Frøavleren for Bangholm og Fynsk Bortfelder har faaet 17 Kr. 25 Øre pr. 100 Pd. Som ovenfor omtalt har Fribytterne i Aar udbudt deres Avl til 12 Øre pr. Pd. og som oftest uden at kunne finde Købere til deres Frø, fordi ingen solid Frøforretning indlader sig paa at give 12 Kr. pr. 100 Pd. for en Vare, hvis Stammeægthed han ikke kender, naar han for 17 Kr. 25 Øre for 100 Pd. kan faa alt det, han har Brug for, og med fuld Garanti for Ægtheden. I frøknappe Aar kan mindre samvittighedsfulde Frøforretninger af og til lade sig friste til at løbe Risikoen ved at købe Fribytternes Avl, men i et Aar som 1910—11, hvor der var saa rigeligt Frø i Markedet af stammeægte Frø, bliver de fleste Fribyttere nødte til at gemme Frøet over. Det er derfor sikkert ikke Overdrivelse, at er der een Fribytter, der sælger sin Avl med Fordel, er der mindst 10, som kun sætter Penge til ved deres Frøavl.

I de hittidige Frøavlerkontrakter har Prisen været flydende, idet Frøavlerne er blevne afregnede i Forhold til Aarets en gros Pris pr. 1000 Pd. Skotterne og Englænderne har altid haft faste Priser i deres Kontrakter, og der er netop for Tiden blandt Frøavlerne herhjemme en Del Stemning for at komme ind paa 5-aarige Kontrakter med faste Priser. Til Vejledning ved Fastsættelse af saadanne Priser kan det maaske være af Interesse at anføre Gennemsnitsprisen for Perioden fra 1905 til 1911. Den Pris, Frøhandleren har faaet hjem pr. Centner Frø, har

	gennemsnitlig andraget:	varieret mellem:
Barres	30. ¹³ Kr.	ca. 16 Kr. og 68 Kr.
Bangholm	28. ¹³ —	ca. 17 — og 40 —
Fynsk Bortfelder	24. ⁸⁸ —	ca. 16 — og 37 —

Der maa dog udtrykkelig gøres opmærksom paa, at det i den forløbne 6-aarige Periode i langt overvejende Grad har

været Forholdene paa Hjemmemarkedet, der har været det bestemmende for Priserne; men for Fremtiden vil det sikkert blive Verdensmarkedets Priser, der kommer til at diktere, hvad vore hjemlige Frøavlere kan faa for deres Avl. Følgen heraf vil utvivlsomt blive, at Gennemsnitsprisen for den næste 6-aarige Periode bliver noget lavere, og Priserne fra det ene Aar til det andet vil sandsynligvis ikke paa langt nær komme til at variere saa stærkt, som Tallene ovenfor viser.

I denne Forbindelse skal endnu kun anføres, at i Henhold til Roefrøgrossistforeningens Beslutning maa ingen af dens Medlemmer herefter tegne Kontrakter med Frøavlere, uden at der angives en Minimums-Avlerpris af 18 Øre pr. Pd. for Turnips og 20 Øre for Kaalroer og Runkelroer.

IV. Klager og Retssager i Anledning af daarligt Roefrø.

Der synes i Aaret 1910—11 at have været nok saa mange Klager og Retssager paa Grund af daarligt Roefrø som i de foregaaende Aar.

Runkelroer.

Med Runkelroerne har det været særlig slem, fordi — paa Grund af Misvækst i 1909 — omtrent tre Fjerdedele af det Frø, der blev saaet, var af udenlandsk Avl og af mere eller mindre tvivlsom Afstamning.

Det kan være gavnligt for Fremtidens Roefrøhandel, at et Par Eksempler paa begaaede Misligheder kommer til Offentlighedens Kundskab. En Embedsmand paa Øerne drev som Bi-fortjeneste en ret forborgten Frøhandel. Han udgav sig for at være Forretningsfører for en Del Frøavlere paa hans Egn og solgte under dette Foregivende 10 000 Pd. Lille Taarøje-Frø og 10 000 Pd. Sludstrup-Frø af egen Avl til et Frøfirma i Jylland ved Sommertid 1909. Da Frøet blev leveret i Januar, laa der oven i hver Sæk en Etiket, skrevet med Sælgerens egen Haand, og paa Etiketten stod henholdsvis »Lille Taarøje« og »Sludstrup«. Efter Modtagelsen slog Køberen Frøet ud af Sækkene og fandt da til sin Forbauselse paa Bunden af en Sæk en fransk Etiket med Paategning: »Ovoïde des Barres, Vilmorin Andrieux & Co., Paris«. Resultatet af de i den Anledning foretagne Undersøgelser blev, at Frøet i Stedet for Sludstrup og Lille Taarøje af dansk Avl var fransk Barres, indforskrevet

fra Frankrig. Bedrageriet bestod altsaa i, at Vedkommende havde lagt Etiketter, hvorpaa han havde skrevet »Sludstrup« og »Lille Taarøje«, ned i Sækkene i Stedet for de oprindelige franske Etiketter og solgt Frøet under disse falske Navne. Foruden at betale ca. 20 000 Kr. til Frøfirmaet, fik Vedkommende sin Afsked fra det Embede, han beklædte. Af Landboforeningerne paa Fyn har der været anstillet Forsøg med dette falske Sludstrup- og Lille Taarøje-Frø, og det viste sig at give en Mindreindtægt af henholdsvis 60 og 35 Kr. pr. Td. Ld. Med disse 20 000 Pd. falsk Frø vilde der have været tilsaet over 1200 Tdr. Ld., og hvis det havde været ægte Sludstrup- og Lille Taarøje-Frø, vilde det have givet en Afrøde, der var over 50 000 Kr. mere værd.

En større Frøhandler har begaaet et ganske tilsvarende Bedrageri, men slap tilfældigvis billigere fra det end ovennævnte, da det kun var ganske enkelte Kunder, der klagede. Han havde først paa Sæsonen solgt Sludstrup Barres til sine Kunder i Forventning om, at en af hans faste Kontraktavlere var leveringsdygtig med ca. 20 000 Pd. Frø. Ved Nytaarstid, da Frøhandleren skulde modtage Frøet, viste det sig imidlertid at være ubrugeligt paa Grund af mangelfuld Spireevne. I Stedet for at gøre sine Kunder bekendte med det indtrufne Uheld, køber Frøhandleren i Tyskland 20 000 Pd. »Elefant«, tager Etiketterne ud af Sækkene og lægger Sludstrup-Etiketter ned i Sækkene i Stedet for. Den paagældende Frøhandler narrer altsaa Roedyrkerne, som saar Frøet i den Tro, at det er Sludstrup, og havde der været anlagt Retssag, vilde han utvivlsomt være bleven straffet i Henhold til Bestemmelserne for falsk Varebetegnelse. Ogsaa dette falske Sludstrup-Frø deltog i de fynske Forsøg, og Tabet, som disse 20 000 Pd. har forvoldt Landmændene, har i Henhold til disse Resultater andraget ca. 30 000 Kr. Betydningfuldt nok var det, som ovenfor anført, kun faa Landmænd, der klagede. Med disse har Frøhandleren ordnet Sagen i Mindelighed og betalt i Erstatning, hvad Klagerne forlangte.

Foruden de ovenfor nævnte Tilfælde har der været solgt et stort Parti Gul Oliven fra Tyskland under Navn af Lille Taarøje, altsaa atter falsk Varebetegnelse. Endvidere er der ogsaa gaaet nogle Partier Eckendorfer i Handelen, der var under al Kritik slette. Da imidlertid ingen har klaget til mig

over de sidstnævnte Leveringer, har der ikke været Lejlighed til at skaffe Klarhed, hverken med Hensyn til Partiernes Størrelse eller Tabet, som derved er paaført det danske Landbrug; men at det er store Summer, det drejer sig om, er i hvert Fald givet.

Hvad dernæst Aarets Retssager angaaende Mangler ved leveret Runkelroefrø angaar, da er der i Vinter af Sø- og Handelsretten i København afsagt en Kendelse, som antagelig vil faa stor Betydning for Fremtidens Roefrøhandel. Sagen var anlagt af en Købmand paa Langeland, som i Foraaret 1909 havde købt 2000 Pd. Sludstrup Barres-Frø af Grosserer N. N. Dommen faldt den 29. December 1910 og gik ud paa, at Grosserer N. N. har til Købmanden paa Langeland at betale 632 Kr. 72 Øre i Erstatning. Der skal i Korthed peges paa, hvad Roedyrkeren kan lære af denne Sø- og Handelsrettens Dom, og hvad alle, der har med Roefrøhandel at gøre, har Grund til at mærke sig.

Frøet var altsaa solgt for Sludstrup Barres, men om Efteraaret viste det sig, at Roerne paa de Marker, som var tilsaaede med dette Frø, ganske vist var Barres, men i Stedet for Sludstrup-Stamme var Frøet af en anden Stamme og af saa tarvelig Kvalitet, at Roedyrkeren ikke kunde være tjent med den usle Afgrøde, han fik af sin Mark. Der foreligger ældre Retskendelser, hvoraf fremgaar, at Frøhandleren kan idømmes Erstatning, naar han f. Eks. sælger Kaalroefrø, og Frøet viser sig at have været Raps, eller naar han sælger Barres, og det viser sig at være Elvetham. Med andre Ord, det har længe været en bekendt Sag, at der skal betales Erstatning, naar Frøet er af en anden Sort eller Art, end det er solgt for; men gennem denne Sø- og Handelsrettens Dom er det første Gang, at det fastslaas, at Erstatningspligten ligesaa fuldt gælder Stammen som Sorten eller Arten. Man lægger altsaa Mærke til, at det Frø, Grosserer N. N. havde solgt, ganske vist var Barres, men i Stedet for en god Stamme af Barres var det en daarlig Stamme, og det er fordi han under Navn af Sludstrup har solgt Frø af en fra Sludstrup vidt forskellig og meget ringere Barresstamme, at han idømmes Erstatning. For Eftertiden er altsaa enhver Roedyrker, der har købt Frø af en eller anden i Beretningerne fra Statens Forsøgsvirksomhed beskrevet 1. Klasses Stamme af Runkelroer, Kaalroer, Turnips eller Gulerødder, berettiget til at faa Erstatning, hvis det kan bevises, at

der paa væsentlige Punkter er øjensynlig Uoverensstemmelse mellem Roerne efter det paagældende Frø og den Karakteristik af Stammen, som findes i Beretningerne. Her i Tidsskriftet at komme nærmere ind paa, hvori disse Beviser skal bestaa, vilde dog føre for vidt. Der skal derfor kun henstilles til de Roedyrkere, der faar Mistanke til Ægtheden af det Roefrø, de har købt, i Tide at henvende sig til mig, da de fornødne Beviser kun kan skaffes til Veje, naar Undersøgelsen af Marken kan finde Sted, inden Roerne er tagne op.

I den hjemlige Roefrøhandel vil Sø- og Handelsrettens Dom sikkert virke afstivende paa Roefrøgrossisternes Ansvarsfølelse over for de Roestammenavne, som de benytter i deres Prisfortegnelser og ved Etiketteringen af deres Frøpartier. Der er braadne Kar i alle Lande, og det kan ikke skjules, at der blandt Landets mange Roefrøgrossister har været enkelte, som af og til har ladet sig friste til at gaa noget paa Akkord med Hensyn til Stammenavnene, og ikke at tage det saa nøje med at give et Frøparti et af de anerkendte Stammenavne, selv om Beviserne for Afstamningen fra de oprindelige 1. Klasses Stammer var noget plumrede. Dommen vil derfor sikkert bidrage sit til, at de rene Liniers Princip, hvad Stammebetegnelsen angaar, i Fremtiden vil blive holdt mere i Hævd paa Roefrøhandelens Omraade.

I denne Forbindelse kan der være Anledning til at gøre opmærksom paa, at falsk Varebetegnelse er eet og urigtig Varebetegnelse noget andet. Naar en Kommiss styrter en Pose Rapsfrø af i en Sæk med Kaalroefrø, fordi han ikke kender Rapsfrø fra Kaalroefrø, kommer det ind under Begrebet urigtig Varebetegnelse, naar Købmanden — uden at have Anelse om, hvad Kommissen har gjort — sælger Frøet til Landmændene som Kaalroefrø. Det er derimod falsk Varebetegnelse, naar en Frøhandler køber f. Eks. »Elefant« i Tyskland og sælger Frøet som Sludstrup Barres her i Landet. I begge Tilfælde paahviler der Frøsælgeren Erstatningsforpligtelse til Dækning af det Tab, han har paaført Roedyrkerne; men er det falsk Varebetegnelse, bliver Frøsælgeren tillige straffet i Henhold til Loven om falsk Varebetegnelse.

Vi skal efter disse Betragtninger atter vende tilbage til selve Retskendelsen. Læserne har antagelig undret sig over, at Sø- og Handelsretten i sin Dom kun har fastsat Erstatningen

for 2000 Pd. daarligt Sludstrup-Frø til 632 Kr. 72 Øre. Ved en Taksation, som fandt Sted i Efteraaret 1909 paa Foranledning af Langelands landøkonomiske Forening, blev Tabet ansat til 30—40 Kr. pr. Td. Ld. for mindre velpassede Roemarker og til 60—70 Kr. for godt holdte Roemarker paa god Jord. I Henhold hertil blev der af Købmanden paa Langeland i Retten stillet Krav om en Erstatning af 3 Kr. pr. Pd. Frø eller 6000 Kr. for de 2000 Pd. Frø. Regner man $16\frac{1}{2}$ Pd. Frø til Udsæd pr. Td. Ld., vil 3 Kr. pr. Pd. i Erstatning jo nemlig svare til ca. 50 Kr. pr. Td. Ld. og saaledes være i nogenlunde Overensstemmelse med den foretagne Taksation af de skadelidtes Tab.

Naar Sø- og Handelsretten i Dommen har reduceret Erstatningen fra 6000 Kr. til 632 Kr. 72 Øre, som er den Sum, Købmanden har betalt for Frøet, er det, fordi der paa Grosserer N. N.s Regninger og Slutsedler findes trykt en Bestemmelse, der gaar ud paa, at han under ingen Omstændigheder betaler mere i Erstatning for Fejl ved Roefrø, end hvad Regningen udviser, at Køberen har betalt for det paagældende Roefrø. Denne Salgsbestemmelse er altsaa ensbetydende med, at Roedyrkeren i det højeste kan opnaa at faa tilbagebetalt, hvad han har betalt for det Frø, han har saet i sin Mark. Skønt Roedyrkernes Tab maa takseres til 50 Kr. pr. Td. Ld., bliver den højeste Erstatning, som Retten kan tilkende den skadelidte, 5 Kr. 20 Øre ($632.72 : 2000 = 31.636 \times 16.5$). Vel at mærke er Fejlen, der er begaaet med Hensyn til det daarlige Frø, Frøhandlerens og ikke Landmandens, men alligevel fordeles den Skade, Fejlen har foranlediget, saaledes, at Landmanden taber 50 Kr., Frøhandleren 5 Kr. 20 Øre. Det kalder man i Forretningsverdenen at gøre Ret og Skel. Under andre Forhold vilde enhver sikkert finde det omvendte mere rimeligt, altsaa at Frøhandleren bødede med 50 Kr., Landmanden kun med 5 Kr.

Hvis Grosserer N. N. var ene om denne besynderlige Salgsbestemmelse, kunde Roedyrkerne blot lade være at handle med Vedkommende; men paa et Par enkelte Undtagelser nær har alle Landets Roefrøgrossister den samme Bestemmelse paa deres Regninger og Slutsedler. Hertil kommer, at gennem et nylig udstedt Responsum fra Grosserer-Societetet i København er denne Bestemmelse nu lyst i Kuld og Køn. Endelig fremgaar det som sagt af Sø- og Handelsrettens Dom, at hvor urimelig denne Bestemmelse end er, saa maa den alligevel tages til

Følge. Har en Køber sat sit Navn under en Slutseddel, hvorpaa denne Salgsbetingelse findes trykt, saa nytter det ikke, at han bagefter beklager sig. Retten kan ikke hjælpe ham, han maa tage Skade for Hjemgæld.

Saaledes er altsaa Stillingen i Øjeblikket. Det er Ukendskab med Roefrøhandel og Mangel paa Agtpaagivenhed fra Grosserer N. N.s Side, det skyldes, at Roedyrkerne lider et Tab paa 50 Kr. pr. Td. Ld., men alligevel kan disse kun opnaa at blive fritagne for at betale det Roefrø, som har forvoldt Skaden. Enhver rettænkende Roefrøhandler vil derfor indrømme, at det er fuldt berettiget, naar der fra Landbrugets Side protesteres mod den paatalte Salgbestemmelse, og at der stilles Krav om, at den slettes eller i hvert Fald ændres.

Som yderligere Motivering for dette Krav skal henvises til de store Tab, som den paagældende Salgsbestemmelse maa antages at have paaført det danske Landbrug. Af den samme Stamme, af hvilken der var solgt 2000 Pd. til Købmanden paa Langeland, har der i 1909 været saaet saa meget Frø trindt om i Landet, at det samlede Mindreudbytte, som de Landmænd, der har faaet dette Frø, har haft af deres Roemarker, maa anslaaes til mindst henimod $\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Ikke alene i 1909, men ogsaa i 1910 har der, som ovenfor omtalt, været indført meget billigt tysk og fransk Frø, der er solgt Landmændene under falske Navne som Sludstrup og Lille Taarøje. Rimeligvis er det Tab, som derved er paaført Landbruget i 1910, over dobbelt saa stort som Tabet i 1909. Der kan ikke være Tvivl om, at hverken Grosserer N. N. eller de andre, som har været med i disse Affærer, havde dristet sig dertil, hvis den nuværende Salgsbestemmelse ikke havde staaet paa deres Slutseddel. I saa Fald vilde de sandsynligvis have været ruinerede, da de vilde være bleven dømte til at betale fuld Erstatning til alle de Købere, som klagede. Med den paagældende Salgsbestemmelse har Frøhandleren intet at risikere, det er Landmændene, der kommer til at undgælde, medens Frøhandleren i værste Fald kun kan komme til at levere Klageren gratis Frø. Det er altsaa i Ly af den paaankede Salgsbestemmelse, at slige Misligheder gaar i Svang; men netop derfor bliver det formentlig ogsaa let at sætte en Stopper for Mislighederne, da de simpelthen vil ophøre af sig selv, saa snart Salgsbestemmelsen slettes eller ændres.

At der kan begaas og faktisk er begaaet Misligheder som

de paapegede, er en Plet paa vort ellers saa mønsterværdige hjemlige Roefrømarked; men da Fejlen let kan rettes, vil den utvivlsomt ogsaa blive rettet. Landets mange solide Frøforretninger kan kun være interesserede i, at denne af Landbruget paakrævede Reform gennemføres, og selv om det ikke kan ske uden Modstand fra de faa usolide Frøforretningers Side, maa man dog haabe, at den maa være vedtaget, inden næste Sæson begynder.

Kaalroer og Turnips.

Ligesom i de foregaaende Aar har der atter i Aar været flere Tilfælde af Rapsiblandinger i Kaalroer eller Forbytninger af Kaalroer med Raps. Ingen Steder har det dog været over en Snes Tdr. Ld., der skulde ydes Skadeserstatning for. Frøsælgerne har maattet betale 100—200 Kr. pr. Td. Ld. i Erstatning. Paa Mors er forekommet to Tilfælde. Det ene Sted var det Uddeleren i en Brugsforening, det andet Sted en Købmand, der havde faaet blandet saa meget Raps i det paagældende Kaalroefrø, at der i Plantebestanden paa Marken i Reglen var $\frac{4}{5}$ Raps og $\frac{1}{5}$ Kaalroer. Endvidere er der indløbet Klage fra to Steder paa Sjælland. Plantebestanden var her ren Raps, og det var altsaa en Forbytning af Kaalroer med Raps, der havde fundet Sted. Det samme synes at have været Tilfældet ved Mariager, men jeg havde ikke Lejlighed til personlig at undersøge dette Forhold nærmere. De ovenfor nævnte Erstatningssager er ordnede i Mindelighed, uden at det har været nødvendigt at indanke Sagen for Domstolene. — Fra en Roedyrker henholdsvis ved Ringkøbing, ved Skern og ved Fredensborg har der været klaget over Iblanding af Rapskrydsninger og flerhalsede Roer i Kaalroer, men det viste sig at være saa faa pro Mille, der fandtes af disse Bastarder, at der ikke kunde rejses Erstatningskrav mod Frøsælgeren af den Grund. Af Klager over Turnips, som er løben i Stok, er der indsendt en Del, men det har altid vist sig ikke at være Frøets Skyld, men alene en for tidlig Saaning. Endelig er der fra enkelte Steder kommen Klager over Roer, som var angrebne af Kaalbrok, og i saa Fald er der blot svaret Indsenderen, at Fejlen ikke laa i Frøet, men i Jorden.

Af Retssager har der været to, begge paa Fyn og begge anlagte af Frøavlere mod Frøhandlere. Den ene angik 606 Pd. Afrensning fra et Parti paa 3670 Pd.; Frøavleren paastod Frø-

handleren pligtig at betale ham 198 Kr. for dette Afrensningsfrø, men Domstolen gav ikke Klageren Medhold heri, da hans Kontrakt med Frøhandleren ikke hjemlede ham nogen Ret til at faa Betaling for Afrensningsfrøet. Den anden Sag frembød større almen Interesse. En Frøhandler havde købt et Parti Fynsk Bortfelder af en Fribytter, men paa den udtrykkelige Betingelse, at han skaffede skriftligt Bevis for, at Frøet var avlet efter Stamfrø af en bestemt Stamme, som han mundtlig opgav Navnet paa. Da Brugsfrøets Godhed staar og falder med, at det udsaaede Stamfrø har været godt, maa det anses ikke alene for berettiget, at Frøhandleren forlangte Garanti for Stamfrøets Ægthed, men det vilde være ganske uforsvarligt, hvis han ikke forlangte denne Garanti. Dommen gik derfor ogsaa ud paa, at Frøavlernes Krav om Erstatning, fordi Frøhandleren havde nægtet at modtage Partiet, ikke kunde tages til Følge, da Frøavleren ikke havde fremskaffet det forlangte Bevis for Stamfrøets Ægthed. Sandsynligvis har det ikke været Stamfrø, men almindeligt Handelsfrø, Fribytteren har brugt til Udsæd. Paalideligt Fynsk Bortfelder-Stamfrø kan nemlig ikke købes under 6—10 Kr. pr. Pd., og en Kvittering for hans Køb af Stamfrø maatte det derfor have været en let Sag for Sælgeren at skaffe til Veje, hvis det havde været Stamfrø, han havde brugt.

Denne Dom vil bidrage sit til at fæstne i den almindelige Bevidsthed, at Frø, der er avlet efter Udsæd af almindeligt Handelsfrø og ikke efter paalideligt Stamfrø, kan ingen Frøhandler forsvare at købe af Hensyn til det store Tab, han derved efter al Sandsynlighed paafører sine Kunder. Det vil heraf tillige indses, at der fra Landbrugets Side er al Grund til at nedlægge en energisk Protest mod den i de sidste Aar om sig gribende Fribytteravl med Udsæd af almindeligt Brugsfrø i Stedet for Stamfrø. Hvis Fribytteren kan garantere Stammens Ægthed gennem Kvittering for Køb af paalideligt Stamfrø fra en af Landets faa paalidelige Stamfrøavlere, giver det Brugsfrø, Fribytteren udbyder, ligesaa stor Sikkerhed for et godt Udbytte som det Brugsfrø, den paagældende Stamfrøavler selv udbyder. Det er derfor ikke Fribytteravl i Almindelighed, Landbruget maa protestere imod, men kun den Art Fribytteravl, hvor Frøavleren lader sig nøje med Brugsfrø eller upaalideligt Stamfrø til Udsæden. Der er saa meget mere Grund til at

fremhæve dette, som det kun er meget faa uden for Stamme-
ejernes snævre Kreds, der er egnede til at gennemføre en
virkelig betryggende Stamfrøavl. Hertil kommer, at selve
Stamfrøavlen, navnlig for Kaalroer og Turnips, er saa om-
stændelig og vanskelig, at det kun er sjældent, at Stamfrø-
avlerne avler mere, end de selv har Brug for. Det er altsaa
ikke nogen let Sag for Fribytterne at skaffe sig fuldt paa-
deligt Stamfrø til Udsæd, men netop derfor maa man være
dobbelt paapassende og ikke købe Fribyttens Avl, hvis Be-
viserne for Stamfrøets Ægthed ikke er i fuldstændig Orden.

Endelig har der af forskellige Frøgrosserere været sendt mig
Prøver af Runkelroer, Kaalroer, Turnips og Gulerødder med
Anmodning om, at jeg vilde udsaa dem i 1910 til Efterunder-
søgelse, da der i 1909 var indløbet Klager over de Frøpartier,
hvoraf Prøverne var udtagne. Af Pladshensyn skal jeg ind-
skrænke mig til at omtale det ene af disse Tilfælde. Et Frø-
firma i København havde i 1909 solgt 2½ Sæk Kaalroefrø til
en Købmandsforretning i Provinserne, de to Sække var Kaal-
roer, men den halve Sæk viste sig at være Raps. Erstatningen,
som de skadelidte skulde have, blev takseret til ca. 3600 Kr.,
og da Roedyrkerne selvfølgelig havde at holde sig til Købmands-
forretningen, som havde solgt Frøet, blev det denne, der maatte
betale Skadeserstatningen til Roedyrkerne. Købmandsforretnin-
gen søgte imidlertid Regres hos Frøfirmaet i København, og for
Frøfirmaet gjaldt det derfor om at bevise, at der ikke havde
været Raps i de 2½ Sæk Kaalroefrø, som Firmaet havde afsendt,
og at den halve Sæk med Raps derfor maatte være købt af Køb-
mandsforretningen andet Steds. For at kunne fremskaffe auten-
tisk Bevis i slige Tvivlstilfælde har Dansk Frøkontrol for et Par
Aar siden tilkendegivet Roefrøgrossererne, at Frøkontrollen er vil-
lig til at udtage Prøver af deres Partier inden Ekspeditionen og
at opbevare de paagældende Prøver i Frøkontrollen til eventuel
Efterundersøgelse. Den 10. Marts 1909 havde Frøkontrollen
udtaget en Prøve af det paagældende Parti Kaalroefrø paa
Godsbanegaarden i København umiddelbart efter Partiets An-
komst fra Frøavleren, og hver Sæk befandtes lukket med Frø-
avlerens eget Segl. I Foraaret 1910 blev der paa Frøfirmaets
Anmodning sendt mig den i Frøkontrollen opbevarede Prøve
direkte af Frøkontrollens Direktør. Frøet saae jeg to Steder
i Jylland, og den af mig om Efteraaret afgivne Erklæring gik

ud paa, »at Frøet har givet en ren Bestand af normale Kaalroer uden Spor af Indblanding af Raps, og uden at der har vist sig mindste Antydning af Krydsning med Raps«. Hermed var altsaa bevist, at det maatte være Købmandsforretningen selv, der havde Ansvaret for Rapsen, og at det derfor ogsaa maatte være Købmandsforretningen og ikke Frøfirmaet, som skulde undgælde med de 3600 Kr. for den begaaede Fejl.

Man vil let forstaa, at denne Foranstaltning med Opbevaring af autentiske Prøver til en eventuel Efterundersøgelse er Roefrøgrossisterne med god Grund Dansk Frøkontrol taknemlig for, og efter Forlydende benyttes den derfor ogsaa i ret stor Udstrækning. Det er selvfølgelig et stort Gode for Roefrøgrossisterne, naar der ved Salg af Roefrø er Fejl, som de ikke er Skyld i, at de saa paa denne Maade ikke alene slipper for at betale Skadeserstatning, men, hvad der ofte betyder endnu mere, bliver satte i Stand til over for Offentligheden at rense sig for den Mistænkeliggørelse, som Vedkommende har været gjort til Genstand for.

I denne Forbindelse fortjener endnu at omtales en Efterundersøgelse af en Levering Kaalroefrø, som Foreningen af jyske Landboforeninger har ladet udføre. En Landmand i Allingaabro klagede i 1909 til Foreningen over Frø af Pajbjerg Kaalroe fra Grosserer *Dæhnfeldt* i Odense. I den Anledning lod Foreningen foretage et Dyrkningsforsøg i 1910 med overgemt Frø fra Klageren og til Sammenligning to andre 1. Klasses Stammer. Resultatet blev, at den paagældende Stamme gav et lidt mindre Udbytte end de to andre Stammer, men dog ikke saa meget, at Foreningen mente at kunne tilraade den skadelidte at gøre Erstatningskrav gældende over for *Dæhnfeldt*. I den offentliggjorte Beretning betones ganske særlig, at Resultaterne godtgør, at Landboforeningerne er i Stand til at gennemføre Forsøg til Kontrollering af Roefrøets Kvalitet, naar der er Grund til Mistanke om, at en Stamme ikke er, hvad den udgives for at være«¹⁾.

Jeg skal til Slutning kun henstille til Roedyrkerne at indsende Klage til mig, naar de mener, at der er Grund til at formode, at det Roefrø, som Købmanden eller Frøhandleren har

¹⁾ Jvf. Beretning om Planteavlssarbejdet i Landboforeningerne i Jylland 1910, Side 377.

solgt, ikke er, hvad det er udgivet for at være. Det synes, som om Roedyrkerne er noget for tilbøjelige til at tænke: »Hvad kan det nytte«, og derfor ikke kan bekvemme sig til at klage. Jeg skal i den Anledning kun oplyse, at naar et Par tvivlsomme Tilfælde undtages, er det i alt Fald i de to sidste Aar ikke hændet en eneste Gang, at Klageren ikke har faaet den Erstatning, som han og jeg er blevne enige om, vilde være rimelig. Dernæst maa man ikke overse, at jo mere man kan komme ind paa — Landet over — at fremdrage for Offentligheden, hver Gang, der leveres daarligt Roefrø, desto bedre bliver Udviklingsmulighederne for den solide Frøhandel. Det er jo nemlig kun den usolide Frøhandel, som er interesseret i, at der dækkes over, hvor og af hvem der har været solgt daarligt Roefrø. Intet bør forsømmes, som kan støtte den solide Frøhandel i Konkurrencen med den usolide; men i saa Henseende er der ikke noget, der virker saa gavnligt, som naar Roedyrkerne klager, saa ofte der er Grund dertil. Det er altsaa ikke alene sig selv, Roedyrkeren skylder at klage, men ogsaa af Hensyn til Landbruget i sin Helhed er det hans Pligt at indsende Klage, naar Frøet ikke er, hvad Frøhandleren har udgivet det for at være.
